

**COLEGIUL NAȚIONAL
„UNIREA”
TURNU MĂGURELE**

**STUDIU SOCIOLOGIC PRIVIND PREVENIREA MARGINALIZĂRII ȘI
EXCLUZIUNII SOCIALE ÎN RÂNDUL TINERILOR DIN TURNU
MĂGURELE**

LUCRARE DE CERCETARE

An Școlar 2016-2017

Elevi:

Enache Cătălina, Clasa a XI-a D

Gigoiu Mihaela, Clasa a XI-a D

Prof. coordonator:

Voicu Mariana

STUDIU SOCIOLOGIC PRIVIND PREVENIREA MARGINALIZĂRII ȘI EXCLUZIUNII SOCIALE ÎN RÂNDUL TINERILOR DIN TURNU MĂGURELE

I. METODOLOGIA CERCETĂRII

Adesea, când explorăm universul ființei umane, ne confruntăm cu o mare diversitate. Fiecare copil este diferit și special și are propriile nevoi, fie că este român sau de altă etnie, fie că este sau nu un copil cu dizabilități. Toți copiii au dreptul la educație în funcție de nevoile lor. Și copiii diferiți au drepturi egale cu ceilalți, iar o educație separată ar duce la marginalizare și discriminare, împiedicând formarea, împlinirea de sine și afirmarea personalității.

În cadrul cercetării ne propunem evaluarea fenomenului de marginalizare și excluziune socială în vederea găsirii metodelor de prevenire și reducere a acestui fenomen și înțelegerea faptului că singura cale pentru a câștiga împreună este comunicarea.

II. OBIECTIVE

II.1. OBIECTIVUL GENERAL

- Analiza situației marginale în care se află în acest moment anumite categorii de elevi și intervenția adecvată pentru reducerea fenomenelor de marginalizare și excludere socială

II.2. OBIECTIVE SPECIFICE

- Cunoașterea dimensiunilor fenomenului de marginalizare, astfel încât plecând de la o evaluare a situației concrete să se poată acționa ulterior în direcția creșterii influenței factorilor de protecție;
- Creșterea gradului de sensibilizare a opiniei publice cu privire la problema marginalizării și excluziunii sociale;
- Conștientizarea comunității asupra pericolului generat de atitudinile de marginalizare socială, concretizat într-o funcționare deficitară a sistemului social, cu consecințe negative de lung termen pentru întreaga societate.

Obiectivele prezentului studiu au fost:

1. Analiza aprofundată a poziției marginale.
2. Identificarea unor direcții și posibilități reale de reducere a intoleranței și excluderii sociale cu care se confruntă tinerii din această categorie.

III. IPOTEZE DE CERCETARE

Ipoteza de la care am pornit în realizarea temei de cercetare a fost că :

În cazul tinerilor aflați în situație de marginalizare la nivel social se reunesc mai mulți factori de risc: abandonul școlar, lipsa de profesionalizare, comiterea repetată de infracțiuni.

- Marginalizarea începe cu discriminarea și intoleranța
- Grupurile marginale și deci izolate social sunt de regulă compuse din săraci, șomeri, minorități etnice puternic discriminate, persoane cu handicap, bolnavi psihic, delincvenți, persoane inadaptate.
- Rromii își recunosc apartenența la etnie doar din interes, pentru a accesa locurile speciale acordate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
- Izolarea socială și marginalizarea unor tinerii se petrece în general în condițiile în care actele lor de comportament sunt privite ca fiind deviante și puternic incriminate și dezaprobat de către ceilalți membri ai comunității
- Auto-izolarea unor indivizi ca urmare a unor patternuri de comportament deviante (factori *endogeni*) care duc la marginalizare (auto-marginalizare)
- În marea majoritate a situațiilor, izolarea socială și discriminarea au ca efect imediat împingerea în sărăcie a celor supuși acestor acte.

Din punct de vedere metodologic, pentru „analiza situației marginale în care se află în acest moment unii tineri, au fost luați în calcul doi factori semnificativi care s-au constituit în variabile principale ale demersului științific al cercetării noastre, și anume:

variabila 1: *manifestările de intoleranță și excludere la care sunt expuși acești tineri*

variabila 2: *atitudinea lor față de realitatea socială*

IV. DIMENSIUNILE STUDIULUI:

- atitudinea față de tinerii aflați în situație de marginalizare
- posibilitățile reale (re)incluziune socială.

V. PERIOADA DE DESFĂȘURARE:

Investigațiile de teren s-au desfășurat pe parcursul lunilor ianuarie - februarie 2010.

VI. SUBIECȚII CERCETĂRII:

Au fost investigate trei categorii de tineri cu caracteristici relevante pentru specificul temei: rromi, tineri aflați în situație de abandon școlar, consumatori de droguri (tutun și alcool).

SELECTAREA EȘANTIONULUI

Acoperire (populația țintă): Studiul este reprezentativ pentru populația școlară din liceele (profil teoretic și tehnic) din Turnu Măgurele, județul Teleorman.

- Din diversitatea metodelor de eșantionare, cea mai potrivită pentru fenomenul studiat am considerat că este **eșantionarea aleatoare**. După calcularea eșantionului s-a stabilit aplicarea chestionarului la o clasă de la a IX-a până la a XII-a din fiecare liceu din Turnu Măgurele.

- Nivelul de încredere de 95% și 3% eroare de reprezentativitate a eșantionului.

Tabel 1. Distribuția eșantionului în funcție de profilul liceelor și anul de studiu

Profilul liceelor	IX	X	XI	XII	TOTAL
Teoretic	28		27		55
Tehnic		26		28	54

CARACTERISTICILE SOCIO-DEMOGRAFICE ALE RESPONDENȚILOR

A. Date demografice

1. Distribuția respondenților în funcție de sex (feminin și masculin)

2. Distribuția respondenților pe vârste

B. Situația familială

Absența părinților sau a unor tutori capabili să ofere suport emoțional copiilor lor, adică, absența unor legături afective puternice în mediul familial poate fi relaționată cu dezvoltarea unor comportamente de abuz de droguri pe termen lung și cu fenomenul de marginalizare socială.

Tabel 2. Distribuția respondenților în funcție de persoanele cu care locuiesc în aceeași gospodărie

	Nr. subiecți
tata și mama	39
tata și mama vitregă	5
tată vitreg și mama	7
tată vitreg și mama vitregă	3
numai mama	5
numai tatăl	3
numai cu bunicii	16
numai cu frați/ surori	23
numai cu alte rude	5
numai cu alte persoane/ alte situații	3
total	109

Tabel 3. Distribuția respondenților în funcție de nivelul de instruire al părinților

Nivelul de instruire al părinților	Total
nu au școală	0
8 clase sau mai puțin	1
școală profesională	29
liceu/ colegiu	31
postliceală	18
studii universitare și postuniversitare	25
nu știu/ nu răspund	5
total	109

Tabel 4: Distribuția respondenților în funcție de situația familială

Situația familială	Da	Nu	NS/ NR
avem o situație financiară precară	35	59	15
există cineva care are probleme cu legea	5	93	11
se consumă destul de des alcool în cantități mari	23	69	17
există o persoană care consumă droguri	0	106	3

C. Relațiile sociale între subiecți și grupurile de sprijin (familie și prieteni)

Există o relație între situația de excluziune socială și disfuncțiile educative ale familiei (ineficacitatea sau inconsistența în dezvoltarea rolurilor părintești și a funcțiilor familiei în stabilirea de norme de comportament în familie). În acest context, chestionarul folosit în cercetare conține și un set de întrebări care vizează aprecierea relațiilor existente între membrii familiei respondentului.

Tabel 5: Distribuția respondenților în funcție de aprecierea relațiilor din familie

	acord	dezacord
ne ajutăm și ne sprijinim reciproc	80	29

discutăm despre problemele fiecăruia	57	52
este important ca fiecare să-și exprime părerile	93	16
nici un membru al familiei mele nu îl lovește pe un altul	62	47
membrii familiei mele sunt plini de viață și de voie bună	36	73
să fiu fericit este foarte important pentru părinții mei	109	0
împrumut/obțin cu titlu de cadou ușor bani de la mama și /sau tata	48	61

Tabel 6: Distribuția respondenților în funcție de aprecierea normelor familiale

	acord	dezacord
nu sunt pedepsit sau muștrat când greșesc	50	59
pot să fac ce vreau	31	78
membrii familiei mele au păreri precise despre ce este bine și ce este rău	91	18
părinții mei stabilesc reguli stricte	21	88
părinții mei știu unde mă aflu seara	67	42
părinții mei știu unde îmi petrec nopțile de sâmbătă	73	36

Se calculează și ponderea relativă.

Tabel 7: Distribuția respondenților în funcție de aprecierea relațiilor cu prietenul/a cel/ cea mai bun/ă

	acord	dezacord
obțin sprijin real de la prietenul meu/prietena mea cel/cea mai bun/bună	100	9

Deoarece existența unor legături emoționale puternice între părinți/tutore și copii sau între adolescenți și cel/cea mai bun/ă prieten/ă reprezintă, așa cum se arăta anterior, un factor de protecție care poate modera efectele expunerii la situații de risc și, în acest fel, poate reduce vulnerabilitatea indivizilor în fața problemelor, un set de întrebări va viza gradul de satisfacție față de relația cu părinții și prietenii.

Tabel 8: Distribuția respondenților în funcție de gradul de satisfacție față de relația cu părinții și prietenii

gradul de satisfacție	mulțumit(ă)	nici mulțumit(ă)	nici nemulțumit(ă)	nemulțumit(ă)
relația cu mama	53	12	29	15
relația cu tatăl	37	23	33	16
relația cu prietenii	56	25	21	7

Tabel 9: Distribuția respondenților în funcție de răspunsurile la întrebarea ”Pentru mine contează foarte mult să nu-mi dezamăgesc părinții”

	acord total (%)	acord parțial (%)	dezacord parțial (%)	dezacord total (%)
Pentru mine contează foarte mult să nu-mi dezamăgesc părinții	70%	8%	20%	2%

D. Relația subiectului cu școala

Există o relație inversă între abuzul de droguri și integrarea școlară și/sau existența expectativei de continuare a studiilor. De asemenea, eșecul școlar a fost identificat ca factor de predispoziție al frecvenței și intensității consumului de droguri. În consecință, existența unui randament școlar satisfăcător cu aspirații și expectative rezonabile de a continua studiile, a unei legături afective pozitive cu școala și/sau cu profesorii, precum și cu instanțele socializatoare (ex. familia, biserica, cluburile de elevi etc.) și participarea activă la activitățile acestora pot reduce vulnerabilitatea indivizilor în fața problemelor.

Tabel 10: Distribuția respondenților în funcție de aprecierea relației cu școala

	îmi place mult	îmi place puțin	nu îmi place deloc
relația cu școala	59	38	12

Tabel 11: Distribuția respondenților în funcție de numărul de zile în care au absentat în ultimele 30 de zile de la școală

numărul de zile în care au absentat	boală	chiul	alte motive
1-2 zile	39	25	45
3-4 zile	75	11	23
5-6 zile	92	9	8
7 zile sau mai mult	91	3	15

Tabel 12: Distribuția respondenților în funcție de aprecierea relației cu profesorii și colegii și de importanța pe care o acordă rezultatelor școlare

aprecierea relației	acord total (%)	acord parțial (%)	dezacord parțial (%)	dezacord total (%)
respect ceea ce îmi spun profesorii	66%	12%	28%	3%
alți elevi mă acceptă așa cum sunt	34%	26%	20%	29%
rezultatele mele școlare contează pentru mine	48%	16%	23%	22%

Tabel 13: Distribuția respondenților în funcție de răspunsurile la întrebarea „Câți dintre prietenii cu care vă petreceți cea mai mare parte a timpului au rezultate școlare bune?”

	toți (%)	mai mult de ½ (%)	½ (%)	mai puțin de ½ (%)	nici unul (%)	NS (%)
Câți dintre prietenii cu care vă petreceți cea mai mare parte a timpului au rezultate școlare bune?”	30%	25%	8%	12%	15%	10%

E. Trăsături de personalitate

Unele studii semnalează existența unei relații pozitive între fenomenul de marginalizare și anumite caracteristici psihologice: căutarea de senzații noi, un prag scăzut în evitarea durerii, incapacitatea de a controla emoțiile, labilitate emoțională (anxietate, depresie sau stimă de sine scăzută) sau agresivitate și ostilitate.

Tabel 14: Distribuția respondenților în funcție de dificultatea cu care cer sau oferă ajutor altcuiva

	ajut pe cineva care are nevoie	cer ajutorul atunci când am probleme
foarte ușor	9	20
ușor	59	32
dificil	39	45
foarte dificil	2	12

Tabel 15: Distribuția respondenților în funcție de descrierea proprie

	câteodată mă gândesc că nu sunt bun de nimic	mă simt foarte stânjenit când trebuie să spun ceva în clasă	am o grămadă de interese și de pasiuni	sunt capabil să fac lucrurile la fel de bine ca majoritatea persoanelor
acord total	3	10	80	79
acord parțial	15	17	8	9
dezacord parțial	5	7	11	20
dezacord	86	75	5	1

total				

Tabel 16: Distribuția respondenților în funcție de răspunsurile la întrebarea: “Cât de dificil ar fi să spui “nu” atunci când cineva îți cere să faci ceva ce nu vrei?”

	foarte dificil	dificil	ușor	foarte ușor
Cât de dificil ar fi să spui “nu” atunci când cineva îți cere să faci ceva ce nu vrei?”	5	23	48	33

Dificultatea cu care cer sau oferă ajutor este influențată semnificativ de imaginea pe care subiecții o au despre sine.

Tabel 17: Distribuția respondenților în funcție de modul în care se relaționează cu cei din jur

	singurul mod de a face față agresiunilor este să îi lasi pe alții să înțeleagă cine este șeful	întotdeauna există modalități de a rezolva problemele fără a apela la o forță fizică	trebuie să lași de înțeles când ești furios pe cineva
acord total	80	79	32
acord parțial	2	5	20
dezacord parțial	7	15	45
dezacord total	20	10	12

Tabel 18: Distribuția respondenților în funcție de modul în care iau deciziile

	cântăresc toate posibilitățile înainte să mă decid asupra unei acțiuni	când decid să fac ceva, întotdeauna îmi duc activitatea până la capăt	când am decis ceva nu contează ce gândesc prietenii mei	adeseori mă răzgândesc fără să mă gândesc la consecințe
acord total	63	52	18	28
acord parțial	11	7	12	23
dezacord parțial	28	11	20	11
dezacord total	7	39	59	47

Un factor de protecție este **familia**. Conform datelor situația este următoarea:

- 10% dintre subiecți *locuiesc* cu un părinte/ambii părinți vitregi, în familii monoparentale;
- *situația familială*: 32% dintre subiecți au o situație financiară precară, 21% declară că în familia lor se consumă destul de des alcool în cantități mari, 5% au în familia lor pe cineva care are probleme legale, iar 0% că un membru din familia sa consumă droguri;
- *relații între membrii familiei*: 43% nu au fost de acord cu faptul că în familia lor nu ar exista violență fizică, 66% nu au fost de acord cu itemul „membrii familiei mele sunt plini de viață și de voie bună”, 10% consideră că în familia lor nu este important ca fiecare să-și exprime părerile, 47% au declarat că în familia lor nu discută despre problemele fiecăruia, 0% consideră că pentru părinții săi fericirea sa nu este importantă, pentru 44% dintre adolescenți declară că este ușor să împrumute sau să obțină cu titlu de cadou bani de la părinți;
- *supervizarea părintească* asupra vieții copiilor: 28% declară că li se permite să facă ce doresc, 19% că părinții nu au stabilit reguli stricte, 45% nu sunt pedepsiți sau muștrați când greșesc
- *gradul de satisfacție față de relația cu părinții*: 33% se declară nemulțumiți de relația cu tatăl și 48% de relația cu mama; procentul celor pentru care nu are importanță dacă își dezamăgesc părinții (9%)

Un alt aspect urmărit în studiu a fost relația adolescenților cu școala:

- *atracția față de școală*: 34% dintre adolescenți au declarat că școala „nu îmi place prea mult/îmi place puțin”, iar 11% nu sunt deloc atrași de școală;
- *absența de la ore*: în ultimele 30 de zile, 1-2 zile, dintr-un motiv sau altul au absentat de la școală 35% dintre elevi, 23% fiind cei care „chiulesc” de la ore.
- *relația cu profesorii și/sau cu colegii*: 60% respondenți au o legătură afectivă negativă cu profesorii, 66% pentru „respect ceea ce îmi spun profesorii”, respectiv 34% pentru „sunt acceptat de colegi așa cum sunt”;
- *importanța rezultatelor școlare obținute*: 36% au infirmat importanța rezultatelor școlare obținute.

În afara părinților, pentru adolescenți, un factor important de suport în reprezintă *anturajul și grupul de egali*, iar în această privință se observă următoarele:

- 31% dintre subiecți declară că nu obțin un sprijin real de la cel/cea mai bun/bună prieten/ prietenă, iar 26% se declară nemulțumiți de relația cu acesta/aceasta;
- 8% fac parte din grupuri unde mai puțin de ½ sau nici unul dintre ei nu au rezultate școlare bune.

În privința *activităților pe care le desfășoară în timpul liber* se observă că:

- 54% sunt interesați de practicarea unor sporturi/participarea la evenimente sportive

- 92% sunt mai tentați de folosirea internetului pentru chat, muzică, jocuri etc
- 14% se întâlnesc cu prietenii pentru a se distra pe seama altora, iar 8% petrec timpul la jocurile mecanice.

În privința disponibilității unui mediu social de suport, a abilităților adolescentului de a înfrunța provocările pe care le presupune integrarea socială, a modului în care respondenții se *relaționează cu cei din jur și iau deciziile* se observă:

- 41% dintre respondenți au declarat că le este dificil/foarte dificil să solicite ajutor atunci când au nevoie, iar 35% să ofere ajutor unei alte persoane care are nevoie;
- referitor imaginea pe care o au despre propria persoană: 7% se gândesc, câteodată, că nu sunt buni de nimic, 15% dintre subiecți se simt stânjeniți când trebuie să vorbească în fața colegilor, iar 72% consideră că nu sunt capabili să facă lucrurile la fel de bine ca majoritatea persoanelor;
- 26% dintre adolescenți au declarat că le este dificil/ foarte dificil să spună « nu » atunci când cineva îi cere să facă ceva ce nu dorește;
- 73% consideră că singurul mod de a face față agresiunilor este să îi lași pe alți să înțeleagă cine este șeful, 11% nu sunt de acord cu faptul că întotdeauna există modalități de a rezolva problemele fără a apela la o forță fizică, iar 29% au fost de acord cu faptul că trebuie să lași de înțeles când ești furios pe cineva;
- 26% dintre subiecți se răzgândesc adeseori fără să se gândească la consecințe, 54% se lasă influențați de opinia prietenilor în deciziile pe care le iau, 11% au declarat că nu cântăresc toate alternativele înainte de a se decide asupra unei acțiuni.

VII. METODE ȘI TEHNICI DE CERCETARE

Metoda de cercetare utilizată este ancheta sociologică, iar instrumentul de cercetare aplicat va fi un chestionar structurat.

Tehnica de anchetă utilizată pentru acest studiu este chestionarul. Pentru realizarea acestei cercetări s-a urmărit asigurarea confidențialității prin păstrarea anonimatului persoanelor intervievate.

Alte metode folosite:

- interviu individual semi-structurat
- interviu focalizat de grup (focus grup)

INTERVIUL INDIVIDUAL a fost utilizat pentru investigarea aspectelor menționate în descrierea dimensiunilor studiului prin intermediul interviuării celor trei categorii de tineri. Ca instrument de lucru s-a folosit interviul semi-structurat pe bază „ghid de interviu”.

1. Interviuul cu cele trei categorii de tineri - **Ghid de interviu 3** (ANEXE)

Scopul interviurilor individuale a fost cunoașterea caracteristicilor actuale ale fenomenului de marginalizare și a impactului la nivel psihologic asupra celor trei categorii de tineri. S-a urmărit respectarea condițiilor specifice necesare desfășurării acestor interviuri: stabilirea unei relații de încredere față de persoana cercetătorului și formarea unei atitudini deschise, cooperante a subiecților în cadrul focus-grupului.

Structura ghidului de interviu a cuprins întrebări deschise referitoare la percepția proprie a subiecților asupra situației lor actuale și a modului în care și interiorizează statul și rolul de marginalizat.

Au fost investigați prin această metodă 20 de subiecți, între 14-18 ani.

2. Interviuul cu specialiștii – **Ghid de interviu 1** și **Ghid de Interviu 2** (Ghid de Discuții 2)

Scopul acestor interviuri a fost obținerea de informații referitoare la acești tinerii și poziția lor marginală din partea unor persoane cu competență și experiență de lucru directă în domeniu. Am urmărit, de asemenea, obținerea prin intermediul acestor interviuri și a unei evaluări competente a situației actuale, a alternativelor pe care le au în mod concret acești tineri atunci când optează pentru reintegrare în societate.

Asemenea interviuri au fost aplicate la 5 specialiști din sectorul nonguvernamental. **Interviul focalizat de grup (Focus grupul)** a fost folosit de asemenea pentru investigarea celor trei categorii de tineri..

1. **Focus grupul** cu cele trei loturi de tineri - **Ghid de discuții 1**

Scopul acestui focus grup a fost abordarea de profunzime a unor aspecte legate de poziția marginală în care se află în prezent și explorarea perspectivei pe care o au aceștia în ce privește reintegrarea lor socială.

Ghidul de discuții a fost axat pe următoarea temă: posibilitatea de reintegrarea socială (opțiuni, posibilități reale de (re)incluziune socială, etc).

Acest focus grup a fost realizat cu participarea a 10 tineri, cu vârste cuprinse între 16-19 ani.

Chestionarul a fost prevăzut pentru investigarea tuturor categoriilor de subiecți, după cum urmează:

1. **Chestionar ECT** (Exercițiu de completare de fraze).

Scopul chestionarului a fost de investigarea asupra unor aspecte caracteristice ale modului de relaționare ale acestor tineri cu restul societății.

Structura sa a cuprins un număr de 11 întrebări deschise și a fost completat direct de către subiecți.

Chestionarul a fost administrat la 20 de subiecți, de sex masculin și feminin, între 16-19 ani.

2. **Chestionar 3**

Scopul chestionarului a fost evidențierea schimbărilor survenite în statutul și relațiile psihosociale ale tinerilor aflați în situație de marginalizare. Structura sa conține cu precădere întrebări închise, cu variante de răspuns pre-formulate și doar 2 întrebări deschise. El cuprinde în total 10 întrebări.

3. Chestionar VAIA – pentru tinerii care nu se află în situație de marginalizare socială

Scopul principal a fost de a identifica și a analiza gradul de toleranță a societății față de cei aflați în situație de marginalizare.

VIII. TOLERANȚĂ VS. EXCLUDERE SOCIALĂ PENTRU CELE TREI CATEGORII DE TINERI

În cercetarea de față au fost investigate opiniile unui grup de tineri față de cele trei loturi de tineri supuse cercetării și șansele lor de integrare în societate. Pornim de la ideea că unor persoane aflate în situație de marginalizare li se limitează accesul la resursele și oportunitățile firești pentru tinerii de vârsta lor. Ca urmare, aceste persoane au nevoie de sprijinul societății.

1. Marginalizarea începe cu discriminarea și intoleranța

1.1 Stigmatul de „consumator” sau „fost consumator” întreține fenomenul de etichetare

Societatea în general și indivizii în particular manifestă un grad ridicat de intoleranță față de ceea ce numim foști consumatori de droguri. Aceasta mai ales pentru că există o neîncredere vis-a-vis de faptul că respectivele persoane nu mai consumă în prezent substanțe interzise, sau că odată recuperate, dezintoxicate, se pot comporta firesc, ca orice alt individ.

1.2. Intoleranța devine „factor care întreține” fenomenul de excluziune socială

O altă idee care a apărut pe parcursul discuțiilor a fost că poate, din cauza atitudinii intolerante vis-a-vis de consumul de droguri, abandonul școlar, a crescut numărul a crescut numărul acestor persoan, pe principiul că ceea ce este interzis este și mult mai tentant.

2. Căi de prevenire a excluziunii sociale

Tinerii aflați în poziție de marginalizați sunt persoane normale, cu calități, în ciuda slăbiciunii lor și a problemelor care i-au determinat să apeleze la consumul de droguri sau la abandon școlar.

- informare și consiliere;
- a-i ajuta să-și descopere anumite talente, să se valorizeze și să aibă încredere în ei înșiși,
- *„Mass-media este o reflecție a noastră, a tuturor!” Fiind un puternic pol educativ, mijloacele mass-mediei ar putea să sprijine mult soluționarea acestui fenomen, prin emiterea unor curente de opinie favorabile toleranței, creșterii nivelului de instrucție și educație al populației și informării corecte*

în ceea ce privește pericolele la care se supun cei care consumă droguri, chiar cu caracter ocazional.

Campanii de prevenire a marginalizării

La nivel național au fost organizate campanii de prevenire a marginalizării și excluziunii sociale pentru categoriile de tineri considerate vulnerabile. Instituțiile guvernamentale s-au implicat în inițierea și implementarea de programe referitoare la lupta împotriva discriminării, excluziunii sociale, ale cărei populații țintă este populația de tinerii de la nivelul țării.

IX. POSIBILE SOLUȚII

- ◆ Formarea profesorilor, inclusiv pentru promovarea egalității de șanse;
- ◆ O implementare socială în educația copilului a unor norme și valori morale: adevărul, dreptatea, iubirea, bunătatea, omnia, prietenia, respectul, solidaritatea;
- ◆ Realizarea de proiecte;
- ◆ Implicarea autorităților locale (experți locali);
- ◆ Crearea grupurilor mixte de lucru;
- ◆ Implicarea și participarea elevilor la diverse activități desfășurate în parteneriat cu părinții și cu reprezentanții unor instituții culturale, le poate dezvolta nu numai capacitatea de comunicare, dar și cea de cooperare și interacțiune cu persoane care aparțin diferitelor culturi.

X. MĂSURI ADOPTATE

- ❖ motivarea fiecărui cetățean european să se implice în lupta împotriva sărăciei și excluziunii sociale;
- ❖ se vor face cunoscute greutățile și lipsurile cu care se confruntă tinerii aflați în situație de excluziune socială;
- ❖ instituțiile UE vor colabora îndeaproape cu societatea civilă și organizațiile non-guvernamentale care luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale;
- ❖ se va încerca eliminarea treptată a stereotipurilor și a stigmatelor aplicate sărăciei și excluziunii sociale;
- ❖ se va promova o societate care sprijină și dezvoltă calitatea vieții, bunăstarea socială și egalitatea de șanse;
- ❖ se va intensifica solidaritatea între generații;

- ❖ este nevoie de o strategie de intervenție susținută pentru formarea unei societăți interculturale, de indivizi diferiți dar egali, racordați la valorile generale ale umanității și respectând un set comun de norme, dar în același timp, aflați într-un permanent schimb cultural și spiritual;
- ❖ educația interculturală trebuie să ne învețe pe toți să conviețuim fără prejudecăți, promovând valorile democratice;
- ❖ elevii expuși diferitelor riscuri le pot depăși printr-o atenție și implicare din partea cadrelor didactice și a comunității, în general;
- ❖ cadrele didactice trebuie să își adapteze metodele de predare la diversitatea elevilor și să asigure implicarea activă a fiecărui copil în procesul de învățare;
- ❖ este necesar ca educatorii să asigure într-o manieră constructivă, legătura dintre școală și părinți, comunitate și lumea exterioară.

XI. CONCLUZII

Cercetările făcute de noi au evidențiat următoarele concluzii:

1. Existența unei marginalizări a celor trei categorii de tineri care se poate regăsi la nivel social prin:

- intoleranță crescută a populației față de aceștia,
- limitarea accesului lor la resursele și oportunitățile firești pentru tinerii de vârsta lor cum ar fi: educație și formare profesională adecvată, obținerea unui loc de muncă în conformitate cu capacitățile și pregătirea lor profesională, etc.).

2. Consecința marginalizării și excluderii sociale este vulnerabilitatea crescută a acestor categorii de tineri

3. Vulnerabilitatea crescută accentuează handicapul social a tinerilor

Soluția propusă de noi este ***adecvarea permanentă la realitate a politicilor de reducere a marginalizării și excluderii sociale***.

Componentele principale ale unei astfel de politici ar putea fi:

1. Intervenția la nivelul comunității, prin:

- ***Informare corectă a populației asupra acestor categorii de tineri***
- ***Sensibilizarea societății față de ei***

2. Intervenția la nivelul programelor și serviciilor pentru tineri prin cooperare inter-instituțională și intersectorială (Ministerul Educației Cercetării Tineretului și Sportului, Ministerul Muncii Familiei și Egalității de Șanse, Agenția Națională Antidrog, etc):

- Asigurarea unei ***informări adecvate privind oportunitățile, drepturile și responsabilitățile tinerilor prin centre de informare specializate*** (prin Centrele de Informare pentru Tineret);
- Oferirea unor ***alternative sănătoase de petrecere a timpului liber***;

- **Dezvoltarea rețelei deja existente de consilieri școlari și vocaționali** (atât la nivelul serviciilor din învățământul de stat cât și la nivelul centrelor de informare, consiliere pentru tineret, etc.)

- **Îmbunătățirea pregătirii actuale a persoanelor care lucrează în contact direct cu tineri consumatori de droguri în sensul schimbării mentalității discriminatorii** și formarea unei atitudini tolerante și deschise față de aceștia.

- Formarea unor **specialiști ("Consilieri de tineret") pentru lucrul cu tinerii** (unii dintre ei cu competență crescută în domeniul tinerilor aflați în situații de risc) .

- **Implicarea Consiliilor organizate de copiii din școli** în activitatea de **prevenire și reducere a efectelor marginalizării și excluziunii sociale**, prin antrenarea tinerilor din școli în programe specifice, prin colaborarea cu specialiști din ONG-uri care desfășoară programe cu caracter educativ sau care se adresează tinerilor din categoriile vulnerabile,

- Dezvoltarea de **parteneriate și programe permanente între Centrele de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog și Centrele de Tineret.**

- **Sprrijinirea inițiativelor de participare și re-incluziune socială** orice fel (activități, programe, etc.) care vin din partea unor **tineri marginalizați**

3. Intervenția la nivelul individului :

- **Dezvoltarea abilităților personale de comunicare și relaționare interpersonală.**

- **Dezvoltarea capacității de management al stresului;**

- Educarea în spiritul **adoptării unui stil de viață sănătos. Identificarea resurselor și ancorelor personale** la care să apeleze în momentele dificile.

- **Orientarea vocațională și pentru viață**, sprijinul în identificarea propriului rol în plan social.

4. Realizarea unor noi proiecte de cercetare care să abordeze fenomenele deja identificate în dinamica lor și în contextul social românesc.

Avem în vedere aprofundarea marginalizării și excluziunii diferitelor categorii de tineri prin studii cantitative și calitative referitoare la :

- Principalele **caracteristici psihosociale** ale fenomenului de marginalizare **în contextul valorilor specifice țării noastre**

- **Tipurile de comportamente cel mai frecvent** întâlnite la tinerii aflați în poziție de marginalizați

- **Factorii care întrețin fenomenele de marginalizare și excluziune socială**

ANEXE

GHID DE INTERVIU 1

1. Vă rugăm să faceți o scurtă prezentare a tinerilor în situație de marginalizare socială (caracteristici, nevoi, etc)!
2. Ce alte nevoi ar mai avea acești tineri?
3. Din câte cunoașteți, acești tineri s-au confruntat cu probleme în relațiile lor cu diverse categorii de persoane (alți tineri, membri ai familiei, vecini, cunoștințe, etc)?
4. Dacă da, vă rugăm să dați câteva exemple de acest fel.
5. Pe cine se pot baza acești tineri?
6. Care sunt opțiunile reale pentru un astfel de tânăr? Puteți da câteva exemple ?

GHID DE INTERVIU 3

1. Ce poți să spui despre tine ? (Fă-ți o scurtă prezentare: cine ești, ce anume te caracterizează din punctul tău de vedere, care este situația ta în prezent, etc).
2. Cum era viața ta înainte?
3. Care au fost principalele evenimente din viața ta?
4. Când ai început să consumi droguri/ abandon școlar?
5. După ce te-ai situat pe o poziție de marginalizat au existat schimbări semnificative în viața ta? Care anume ?

Vârstă:

Sex:

Nivel de studii:

Ghid de discuții

Focus Grup

1. Ce părere aveți despre combaterea indiferenței asupra copiilor de etnie rromă?
2. Cât timp ați consumat droguri?
3. Care sunt activitățile pe care le desfășoară Serviciul de Asistență Psihosocială/ Consilierul psiholog și în ce fel sunt ele utile pentru voi?
4. Cum este relația pe care o aveți cu specialiștii acestui serviciu (asistent social, psiholog, educatori) ?
5. Cum credeți că va fi viața voastră din momentul reintegrării sociale?
Cu ce persoane vă veți întâlni?
Care sunt problemele cu care credeți că vă veți confrunta ?
6. Din partea cui vă așteptați să primiți sprijin pentru a nu mai avea probleme?
7. Care ar fi lucrurile pe care ați vrea neapărat să le faceți?

CHESTIONAR 3

1. Ce înțelegeți prin toleranță?
2. Te-ai simțit vreodată marginalizat?
3. Dacă ai fi rrom ți-ar fi rușine cu acest lucru? De ce?
4. De când consumi droguri ?
5. În ce măsură consideri că primești aici ajutorul de care ai nevoie în situația ta Actuală de excluziune socială:

<i>În foarte mare măsură</i>	<i>În mare măsură</i>	<i>Așa și așa</i>	<i>În mică măsură</i>	<i>În foarte mică măsură</i>	<i>NR</i>

6. În ultima perioadă (de când te situezi pe o poziție de marginalizare) cum sunt relațiile tale cu următoarele categorii de persoane:

<i>Categorie de persoane</i>	<i>Mai bune</i>	<i>La fel</i>	<i>Mai proaste</i>	<i>NS/NR</i>
6.1.Membrii familiei				
6.2.Prieteni				
6.3.Vecini				
6.4.Colegi(școală/serviciu)				
6.5.Cunoștințe				

7. Din partea cui crezi că trebui să primești sprijin pentru reintegrare socială? (*Se pot alege mai multe variante de răspuns!*)

- 7.1.Familie
- 7.2. Prieteni
- 7.2.Colegi
- 7.3. Vecini
- 7.4. Cunoștințe
- 7.5.ONG
- 7.6.instituții guvernamentale (“de stat”)

7.7. alții, și anume:.....

8. Care ar fi lucrul pe care ai vrea să-l faci neapărat după integrarea socială?

.....

10. Date personale:

10.1. Sex: ____

10.3. Studii(clase absolvite):_____

10.2. Vârstă: ____

ECF

Completează următoarele propoziții așa cum crezi tu că este cel mai potrivit!

Vă rog să acoperiți textul cu foaia albă, astfel încât să vedeți doar propoziția pe care o completați în acel moment.

- a) Cea mai bună dovadă de prietenie este
- b) Imi place foarte mult să ...
- c) Cei care mă cunosc bine știu că
- d) Când sunt cu prietenii
- e) Unora le este greu să înțeleagă
- f) Imi este ușor să mă port...
- g) Pot să fac foarte multe lucruri
- h) De multe ori simt că ...
- i) Ca să mă fac bine înțeles, eu ...
- j) Mă bucur atunci când sunt ascultat cu atenție de către ...
- k) In fiecare zi mi se întâmplă ceva ...

BIBLIOGRAFIE

1. Bourhis, R.Y, Leyens, J.P.(coord), *Stereotipuri, discriminare și relații între grupuri*, Editura Polirom, Iași, 2007
2. Ferréol, G. Jucquois,G, (coord), *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2005
3. Neculau, A., Ferréol, G.(coord), *Marginali, minoritari, excluși*, , Editura Polirom, Iași, 2001
4. Rădulescu, S., *Teorii sociologice în domeniul devianței și al problemelor sociale*, IMAS, București, 2000
5. Zamfir, C., *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Editura Polirom, iași, 2009
- *** 2005, Report on social inclusion 2005, An analysis oh the National Actions Plans on Social Inclusion (2004-2006, European Comission,
- *** 2006, Situația tineretului și așteptările sale. Diagnoza 2006, Sondaj de opinie ANSIT, București, 2006
- *** 2007, Situația tineretului și așteptările sale. Diagnoza 2007, Sondaj de opinie ANSIT, București
- Legea nr.116 din 15 martie 2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale

CUPRINS

I. METODOLOGIA CERCETĂRII.....	1
II. OBIECTIVE	
II.1. OBIECTIVUL GENERAL.....	1
II.2. OBIECTIVE SPECIFICE.....	1
III. IPOTEZE DE CECETARE.....	2
IV. DIMENSIUNILE STUDIULUI.....	2
V. PERIOADA DE DESFĂȘURARE.....	2
VI. SUBIEȚII CERCETĂRII.....	2
VII. METODE ȘI TEHNICI DE CERCETARE.....	11
VIII. TOLERANȚĂ VS. EXCLUDERE SOCIALĂ.....	13
IX. POSIBILE SOLUȚII.....	14
X. MĂSURI ADOPTATE.....	14
XI. CONCLUZII.....	15
ANEXE.....	17